

ШЫН

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1961 ч. АВГУСТ 12 СУББОТА № 190 (4980).

Өртөз 2 көп.

СЪЕЗДИЛЕРНИҢ КРЕМЛЬДЕ БАЖЫҢЫНЫҢ ТУДУУН ПАРТИЯНЫҢ БОЛГАШ ЧАЗАНТЫҢ УДУРТУКУЛАРЫНЫҢ КӨРГЕНИ

Бүгүндү айтууга келет: 10-дә эштер Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Нозлов, А. И. Миноян, Н. А. Мухитдинов, Д. С. Полянский, М. А. Сулов, Н. С. Хрущев, Г. И. Воронов Съездилерниң Кремльде бажынынын тудууну чоруп турары-биле танышкан. Съездилерниң Кремльде бажынынын тудуу чоокку үеде доостур. Аназ СЭКП-ниң ХХІ съезд болуп эртер. Ол бажык болза 6.000 кижи олуруптар кылдыр кылдынтан болгаш аяз-бүрү масалык хемчеглерни чорударына таарыштырынган. Тудууларның коллектив партияны болгаш чазантын удуртукчулары чылым-биле тутку алган. Эш Н. С. Хрущев чамдык демдегелдерни ачып, тудууну чоруп турарына талазы-биле түзедерни чугаалап, азылчылар-биле чүрестин ханызыдан чугаалашкан.

ФинляндияныҢ Комунист партияныҢ ТБ-зының чыгыне секретары эш Вилле Нессиниң баштаан Москвалда чоруп турар талазы, а ол ышкаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң тууду херестерини талазы-биле Күрүне комитетиниң даргазы эш И. А. Гришманов, СЭКП ТБ-ның кежигүчү эш Б. Н. Пономарев, СЭКП МХБ-ниң бирги секретары эш П. Н. Демишев, СЭКП ТБ-ның кидистериниң эргелечидериниң оралакчылары эштер В. Н. Абызов, В. П. Терешкин Съездилерниң бажынынын тудууну көрүдөзинге киришкен. Төлевилелдин автору — Москва хоорайныҢ кол архитектору М. В. Посохин, Москва тудууну кол эргелединиң начальниги Н. Е. Пашено, тудууну начальниги Л. В. Ещенко тудууну дугайында тайлыбырны кылып чораннар.

МОСКВА. 1961 чылдын август 7-де Н. С. Хрущев черге чүткө чаа кээп чонупан ужудукчу-комсомолат Г. С. Титов-биле телефон дамчыштыр чугаалашкан. Фото А. Стужинниң болгаш В. Мунутову. СЭТА-нын фотохрониказы.

Байыр чедиршикшинери
Октаргаймы шигэдиң айыр талазы-биле чаа чынымчык тилекке-биле холбаштыр совет улуска болгаш ужудукчу-комсомолат Совет Эвилелиниң Маадры Г. С. Титова байыр чедирген телеграммалар даштык чурттарың күрүне болгаш хой-ниги аймакчыларыңдан СЭКП ТБ-ның Бирги секретары болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтин, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтин азына, СЭКП ТБ-га болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелине көзү үргүчүлөөн турар.
Кылдаттың Комунист партияныҢ Төп Комитетиниң даргазы Мао Цзэ-дун, Кыдат Улус РеспубликаныҢ даргазы Лю Шао-пи, БельгияныҢ Комунист партияныҢ национал секретары Жан Блюм, ЯпонияныҢ Комунист партияныҢ даргазы Саэзо Носака, Коста-РиканыҢ Улусчу авиатар партияныҢ чыгыне секретары Мануэль Моральес, ЯпонияныҢ Социалист партияныҢ даргазы Дэтаро Каваками телеграммалары чорутулаан.
Байыр чедирген телеграммалар АлбанияныҢ Күш-ажылык партияныҢ ТБ-зында, Албания Улус РеспубликаныҢ Улусчу хураалынын президиумунан болгаш Министрлер Чөвүлелинде, НорвегияныҢ Комунист партияныҢ Төп Комитетинде, АргентинаныҢ Комунист партияныҢ Төп Комитетинде, БолгарияныҢ Комунист партияныҢ Төп Комитетинде, Ираның Улусчу партияныҢ Төп Комитетинде, Уругуалиниң Лиғазиндан келтизи.

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ КОМИТЕДИНИҢ ІХ ПЛЕНУМУ СИГЕН КЕЗИЛДЕЗИНИҢ ТЕМПИЗИН ТУРГУДЕДИР, АЖААП АЛЫШКЫҢА БЕЛЕТКЕЛДИ ДООЗАР

СЭКП тыва обкомунуң ІХ-ну пленуму Кызылга 1961 чылдың август 10-да болуп эрктен. Пленум моң даразында айтырылганы чугаалашкан:

1. Область мал чөмөринің белеткелиниң чоруп турары болгаш дүжүт ажаап алышыныҗына белеткен.
2. Партияныҗ Х область конференцияны чылдыр талазы-биле айтыры.

«Сельхозтехниканы» област каттыжымныҗы дендин оператив чок, тода эвес ажылдап, болуун районнарда салбырын багай удуртуп турар. Оң начальниги эш Абрамов оң чогуур түндүгиде удуртуп, четистерини узуткаа чогурун эш Попов айткан. Оң-биле кады дүжүт ажаап алышыныҗына багай белеткелиң кол чылдаганының бирөөзи болза ол чугула херекти партия райкомдарының болгаш райкукушомнарның таланыдан кошканы удуртуп турарында, азылга алачкыраашканы болдурун турар азылдамчыларга шыгымы негедде чогууда, колхозтары болгаш совхозтары удуртууну деңгели ам-даа кудузулда болур.

СЭКП-ниң Улуг-Хем райкомунун секретары эш Ирма районда мал чөмөринің белеткелиниң четпес чоруп турарын чугаалаан. Сиген белеткелиниң айтырын райкомунун бирөөзү беш удаа чугаалажып тура-да, хүлөө алган шигирлерин чө-чөгөргө организаствы азыл-биле бжытлаваан.

эвеш болганда немей хемчеглерни адыр. Дүжүт ажаап алышыныҗының үезинде колхозтар болгаш совхозтар хоорайдан хей салгы кижилери база автотранспортту чорудар.

Бирги айтыры талазы-биле СЭКП обкомунун секретары эш А. ПОПОВ илеткел кылган.
Мал чөмөринің белеткелиниң белеткел талазы-биле тургустунган байдал областк дьма хей районнарда дүзүрөөзиниң чорукту тургузуу, сиген болгаш силос белеткелиниң темпирин дүзүрүрүмү база дүжүт ажаап алышыныҗына белеткели кыска хуусада доозар арнын бээр хемчеглерин ачылдып кылып болгаш боттадырын негеп турарын илеткелчи демдегелген.
Август 5-те байдал-биле амыра сиген белеткели областк нитиизинде 10,9 хуу, силос салышынының планы 4,4 хуу күүсеттинген.
Мал чөмөри белеткээр миыды дүзүрөөзиниң байдалда тургустуна бергенниң чылдаганын өлт-сигенин үнүжү багай, бораң хүнер болуп турар дээр чылдамка шамнап тайлыбырлар хөң СЭКП-ниң чамдык райкомдарының секретарларында бар. Херек кырында чылдаган ында эвеш. Чашкының хүнер ескере районнарда эвеш эвес болуп тура-да Каа-Хем районун колхозтарында сиген белеткээр планын 18,5 хуу, силос салышының планын 6,7 хуу күүсеттинген.
Каа-Хем районун колхозтары мал чөмөри белеткее агазын үеде бээр темпирин кошкатын турар. СЭКП райкому сиген ажаап алышыны болгаш силос салышыны оперативтик удуртуп, колхозтар, бригадалар, эвенолар аразында социалист чарышты организастват турар. Бо ажылды Тожу район база багай эвеш чорудуп турар.

Бай-Тайганың «Мурнакчы» колхозунда, Чөөн-Хемчиктин «Чыраа-Бажы», «Сүт-Хөл» совхозтарында кедрей багай чоруп турарын, ол ышкаш Тандының «Межегей», «Тилелге» совхозтарында, Улуг-Хемниң «Найрал» совхозунда база өске-даа чамдык ажил-агыйларда чигир сөзүлүшүн ажалгалары багай организастваттыгыны эш Попов бургуулап чугаалаан.
Мал чөмөри белеткээр талазы-биле ажалгаларын чедирчегин чорударыне кижилерни мобилизаствары, бедик бугуртукту ажалгаларының бүтү байдалын оларга тургузуу, сиген кезинде, силос салышыны чөмөри белеткээр шигирини узуткаа, бо ажылды тараа ажаап алышыны массалык-биле эгелегиче чедир доозары областк партия организастваның эң кол сорулгаларыны бирөөзи болур.

Ажаап алышыныҗы дьма хей машиналары совхозтарда сеттигиниң, черде совхозтар нитиизинде ажаап алышыныҗы багай белеткее организастваттын удуртууга, таланын кошканы түңсөө деп санаар херек. Ук трестин начальниги эш Шелематов оң эргөөк чугула түңсөө кылып, ажилын методун шигириниң-биле аде тургузырын чугулазын илеткелчи чугаалаан.
Сорулга болза бо четистерни шигиринде эдери, дүжүт ажаап алышыны организастват болгаш чидиргик чорудары болур.
Оң ылай ам область дүжүт ажаап алышыныҗы бүдүтүрүм турарын, дьма хей районнарда тараалар аңгылар ажаарына таарыштыр бжык турарын, тарылган бүтү шөлүңе тараалары бо чылын колдуунда аңгылап ажааза чогурун, ажаап алышыныҗы чорудары баш удур мей планнаарын, тараа хүлөөн азыр материал-техника баазаны, транспортту, шаңнарын, хову турлагарын эки белеткее, ол ышкаш партия организаствалары ажаап алышыныҗы үезинде масса-политиктик ажалды тода, эки организастарыне, оңу СЭКП-ниң Программанын, Уставының төлөвилерин калба-биле тайлыбырларга холбаштырынгаче, мал чөмөринің белеткелин, дүжүт ажаап алышыныҗы, күрүнеге тараа садар хүлөөгелерин чедирчегиниң күүсейри-биле көзүңдү ажил-ишчилерин күженишиҗыни мобилизастварыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.

Танды районга мал чөмөри белеткее эгелегичини мурунда ол дугайын колхозтарының болгаш совхозтары партия хуралдарыга чугаалажып, ажалдын графикаларын кылган дугайын эш Верзилин болдурун илеткелчин эгеледи чугаалаан. Ичылда-да район сиген белеткее овалдан кирген болгаш ажалдын организаствы четпес. Ажил-агыйны удуртукчулары бригадаларга ховар бжык, чоң-биле чугаалажып, ажалдавын турар. «Совет Россия» колхозка партия райкомунун төлөвилерин СЭКП Программанын төлөвилерин таарыштырып тура, ила партия организастванын секретары эш Лопсан-оол ажаа-ла дьма чык болуп олуршкан боордан башка чугула кампания ажалдарының дугайында чүңү-да чугаалаваан.

Чоокку районнарныҗы ажил-агыйлардан, илангы Танды районун «Межегей» болгаш өске-даа совхозтарында Кызыл хоорайже ам үеде чаа дүжүтүчү агаалары база картофель эң эвеш кирип турар. Боже киригелди салыры чугула деп эш Киселев чугаалаан.
Көбүссөмүң даргазы эш М. Мендуме болуун чугаазыны эгелегиче областа сүт, эйт, дүк белеткее оожум чоруп турарын дугайын чугаалаан. Областа мал чөмөринің белеткелини болгаш дүжүт ажаап алышыныҗына белеткее оожум чоруп турарын чикке кылдыр Чөөн-Хемчик районда байдалды өлтүрүшкөн. Межегейде бээрде араак чаар чорутар районда ам-даа бар. Районун удуртукчулары ажалдын байдалын боттары контролдавын, а чүткө сак медээ чыгы турар. Тарылганын чыгы ажаалажы чорутууларын «Сүт-Хөл» совхозтуң тарааларын көк үнүштер үстэй берген. Хову турлагары белеткеемиң, Сиген-чегерге нитиизин чөмөри белеткее чөмөри организастват, оларны чөмө колдуунда кара шай, хлөб болуп турар. Мал чөмөринің белеткелин чикке күжүң четпес организастват турар. Чизээ, «Октябрь 30 чылы» колхозта ажил кылып шыдар 600 кижилерден сиген белеткееде чүткө 30 кижиле ажалдап турар.
КБ область эргелегичиниң начальниги эш Н. Волосников Улуг-Хем районда дүжүт ажаап алышыныҗы белеткее четистерин чугаалаан. Бо ажалдын тодаргай планын чүткө «УТКА 25 чылы» совхоз кылган. «Найрал» совхозтуң дүжүт ажаап алышыныҗы планын негеп көргө, кол агроном эш Агадынов ол-ла доран дүвү-далаш план чугааламашкан. Оң оозу план эвеш, а үй-байлу чүв болган.

Шынааларда өлт-сигенин үнүжү арктен чылдаран ыгалаштыр кончук эки. Мал чөмөри белеткее организастваттын планы бо чылым чүткө доозар эвеш, харын дьма ажып күүсейди аргалыг бис. Сорулга болза сиген кезинде болгаш силос белеткее августун төңүтүңе чедир доозар болур. Ол сорулга-биле колхозтары болгаш совхозтары күш-ажыл кылып шыдар бүтү чоуну мал чөмөринің белеткее мобилизастварының, ол ажалга районнар төмөринде болгаш ажалдын суурларын чоуну кириштериниң, ажалга чогуур күженишиҗыни тургузырында, күш-ажылды организастваны экидерини, мал чөмөринің белеткее ажаап турар колхозчуларын болгаш совхозтар ажалдамчыларының материалды сонугуруганын принцип негептериниң, сигенин хол-биле кезерин организастварының эргөөк чугулазын илеткелчи чугаалаан.

Областың көдө ажил-агыйның ажил-ишчилери СЭКП ТБ-ның январь Пленумун доктаалын боттадырышкан, көдө ажил-агый кудураларының дүжүтүң бедик талазы-биле эвеш ажалдарын кылганын илеткелчи айткан. Амгы үеде тараа, мал чөмө кудураларының, ногаалары болгаш картофельди эки дүжүттери барык-ла чер болганда бжык турар. Бай-Тайга, Улуг-Хем ышкы чамдык районнарда арбай кезинде эгелең. өске-даа районнар ажаап алышыныҗыны бүдүтүрүм турарлар.
Дьма хей колхозтар болгаш совхозтар дүжүт ажаап алышыныҗына эки белеткее турар. Каа-Хемде «Ленинчи орук», «Октябрь 14 чылы», «Коммунизмче орук», «Октябрь 30 чылы» колхозтар, Тандыда «Кызыл партизан» совхоз болган Сталин атыг колхоз, Улуг-Хемде «Күш-ажылды хостуу» колхоз болгаш өске-даа ажил-агыйлар дүжүт ажаап алышыныҗына белеткее дооскан, олар четчир салгы механизатор кадрларын, дүжүт ажаап алышыныҗыны ажалдын планнарын чогадып кылган.

Ажаап алышыныҗы дьма хей машиналары совхозтарда сеттигиниң, черде совхозтар нитиизинде ажаап алышыныҗы багай белеткее организастваттын удуртууга, таланын кошканы түңсөө деп санаар херек. Ук трестин начальниги эш Шелематов оң эргөөк чугула түңсөө кылып, ажилын методун шигириниң-биле аде тургузырын чугулазын илеткелчи чугаалаан.
Сорулга болза бо четистерни шигиринде эдери, дүжүт ажаап алышыны организастват болгаш чидиргик чорудары болур.
Оң ылай ам область дүжүт ажаап алышыныҗы бүдүтүрүм турарын, дьма хей районнарда тараалар аңгылар ажаарына таарыштыр бжык турарын, тарылган бүтү шөлүңе тараалары бо чылын колдуунда аңгылап ажааза чогурун, ажаап алышыныҗы чорудары баш удур мей планнаарын, тараа хүлөөн азыр материал-техника баазаны, транспортту, шаңнарын, хову турлагарын эки белеткее, ол ышкаш партия организаствалары ажаап алышыныҗы үезинде масса-политиктик ажалды тода, эки организастарыне, оңу СЭКП-ниң Программанын, Уставының төлөвилерин калба-биле тайлыбырларга холбаштырынгаче, мал чөмөринің белеткелин, дүжүт ажаап алышыныҗы, күрүнеге тараа садар хүлөөгелерин чедирчегиниң күүсейри-биле көзүңдү ажил-ишчилерин күженишиҗыни мобилиза�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.

Районда дүжүт ажаап алышыныҗына белеткее ажал 15-те доозарын болгаш дүжүт ажаап алышыныҗыны ажил планын чө-гаалдып, комбайннарны каа ажалдарын, оларны маршурдуун тодарыткан. Чаагай дүжүтү чидиргик чөккө бурун ажаап алышына ам-даа хей автомашиналар, кижиле күжү негеттигин турарын ол чугаалаан.
Эш Градобоев болуун илеткелчин эгеледи дүжүт ажаап алышыныҗы белеткее байдалын чугаалаан. «Тилелге» колхоз белеткее доозуп турда, «Өк» совхоз болгаш «Хады» колхоз белеткее доозуп турар. Дүжүтүчүлөр анык комбайнларга дуузалар деп эки эгелегичини кылып турар.
Районда кыпар, чаар материалдарын кураалары эвеш, сиген белеткее үезинде беэин доосту бээр хире аймык тургустунуп турар. Август 9-ка чедир сиген кестирер шигиринде 61 хуузу кестинген хирезинде план чүткө 16,8 хуу күүсеттинген. Районда дүжүтүчүлөрүгүзү ажил-агый болур «Өк» совхозта мал чөмөринің белеткее хоудулап турар.
Сөвүтү үеңгө төгүлү болушкунуңа-биле холбаштыр чоуну күдүрүшкүнүн хунуң чугула сорулгаларын күүсейриңге утландырыңың эргөөк чугулазын эш Градобоев чугаалаан.

Областың совхозтар трезиниң начальниги эш В. Шелематов Бай-Тайга районун «Тээли» совхозунда сиген белеткее четистерни чугаалаан. Ол совхозта техниканы бедик бугуртукту ажалдавын, кижиле күжү мобилиза�тарын турар. Оң уламыңдан өлт-сигенин үнүжү чаагай болза-да ажалдын түңсөө кончук куду болуп турар.
Совхозта бо чылым эвес үнүштер-биле чөргөштер картофельди үнүжү база чаагай. Совхоз 300 тонна картофельди садип болур аргалы. Иңизге болза-да белеткее чөргө чүткө 32 тонна кезоин чарган, а өскөң канчаарыла деп айтыры белеткее. Картофельди болгаш өске-даа кудураларын болдунар шай-биле белеткее чөргө деп эш Шелематов санадан.

Мал чөмөринің белеткее болгаш дүжүт ажаап алышыныҗына белеткее чөмөри организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Оң ылай ам область дүжүт ажаап алышыныҗы бүдүтүрүм турарын, дьма хей районнарда тараалар аңгылар ажаарына таарыштыр бжык турарын, тарылган бүтү шөлүңе тараалары бо чылын колдуунда аңгылап ажааза чогурун, ажаап алышыныҗы чорудары баш удур мей планнаарын, тараа хүлөөн азыр материал-техника баазаны, транспортту, шаңнарын, хову турлагарын эки белеткее, ол ышкаш партия организа�валары ажаап алышыныҗы үезинде масса-политиктик ажалды тода, эки организастарыне, оңу СЭКП-ниң Программанын, Уставының төлөвилерин калба-биле тайлыбырларга холбаштырынгаче, мал чөмөринің белеткеелин, дүжүт ажаап алышыныҗы, күрүнеге тараа садар хүлөөгелерин чедирчегиниң күүсейри-биле көзүңдү ажил-ишчилерин күженишиҗыни мобилиза�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Мал чөмөринің белеткее болгаш дүжүт ажаап алышыныҗына белеткее чөмөри организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Оң ылай ам область дүжүт ажаап алышыныҗы бүдүтүрүм турарын, дьма хей районнарда тараалар аңгылар ажаарына таарыштыр бжык турарын, тарылган бүтү шөлүңе тараалары бо чылын колдуунда аңгылап ажааза чогурун, ажаап алышыныҗы чорудары баш удур мей планнаарын, тараа хүлөөн азыр материал-техника баазаны, транспортту, шаңнарын, хову турлагарын эки белеткее, ол ышкаш партия организа�валары ажаап алышыныҗы үезинде масса-политиктик ажалды тода, эки организастарыне, оңу СЭКП-ниң Программанын, Уставының төлөвилерин калба-биле тайлыбырларга холбаштырынгаче, мал чөмөринің белеткеелин, дүжүт ажаап алышыныҗы, күрүнеге тараа садар хүлөөгелерин чедирчегиниң күүсейри-биле көзүңдү ажил-ишчилерин күженишиҗыни мобилиза�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.

Бо чылын 350 муң тонна силосту, оң интиңде 300 муң тоннаны кукуруздан салыр журулду бис. Дьма хей ажил-агыйлар мал чөмөри силосаарын иденкейди чорудуп турар. Ичылдажык ажил областка нитиизинде четпес организа�тарының турарын, өвүр, Чөөн-Хемчик, Тес-Хем, Эрзин районнар ол ажилче амга чедир эгеле кирбөө деп чугаалап болур деп илеткелчи демдегелген.
Оң-биле кады кукуруза тарылгаларын ажаар ажил Улуг-Хем районун «Найрал», «Улуг-Хем» совхозтарында, «Чодураа» колхозунда болгаш өске-даа ажил-агыйларында,

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Эн улуг тараалың районнарныҗы бирөөзи Танды районда ажаап алышыныҗына белеткее байдалы дүзүрөөзини болдурун турар. 70 ажил комбайнар ажалга белеткее организа�тарыне утланган сорулгалары эш Попов тодаргай айткан.
Районун девизкөзүңдө тараалын үнүжү эки болгаш ажаап алышыныҗы кирери мырыңай агаалар дей бергенде-ле анаа белеткее байдалда доозулаан. Бо белеткее сан чугагаларын эш Алдын-оол буудулазыныҗы кылдыр көргүзүп, тодаргай чылдагыларын бербөө. Черле ычкыш бо чугула политикта кампания ажалдарын эш Алдын-оолдуң ханызы-биле үнө-веле илери турарын партия обкомунун пленумунда болуун илеткелчин бжык-биле беэин чок болганы херечилеп турар.

Чепселенишкнини бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери база атомнуг болгаш водородтук чепсекти хоругдаары дээш чедиги делегей конференциязынга

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтуң Б И Ж И И

Чепселенишкнини бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери база атомнуг болгаш водородтук чепсекти хоругдаары дээш чедиги делегей конференциязынга киржикчилерине Совет Эвлюелиниң улузунун болгаш чазанын «жүксөөнөн байыр чедирип тур мен».

Конференциянын жарыяларынын мурунунда турустулган сорулгалар бүгү улустарыны амыс күзел-соруунга дүжүр турар. Тайбыны камгалап алырында, атомнуг аймыдан кижик төрөлгенини адырын алдырында эң чутула болгаш сонгараттынас эң чагай сорулга чок.

Совет Эвлюели болза дайынны бодурбас дээш, бодунун чутуунга база ол ышкаш дегелейин өскө-даа чутууларын аймыл чок чорукту хандырып бөөр дээш кезеде чагылыш чок болгаш шынтыкты демиселчи бодун келген болгаш боду-даа турар. Совет чазак делегейниң шынтыгы контроло-биле чепселенишкнини дүжүр дугайында дугуржулганын чедип алыр дээш, чепселенишкнини эгедере бодурушунун кезеде устулар дээш күженишкнини харамнамайн турар.

Чепселенишкнини бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрениң совет программаны ол айтырыгын бүгү күрүсөөрге, бүгү улустарга боттуг, ачыктыг кылдыр шынтыкларын көрүп турар.

Делегейниң чогуур дугуржулганын чедип алынганын таварыкта чепселенишкнини бүгү дүжүренин херек кырында боттандырычык кылды-даа үеде эгедере киргизеринге Совет Эвлюели белед. Бир эвес барыны таламыс күрүсөөр чепселенишкнини бистид-биле калды дүжүренин чөшкөрөкчү болгаш чепселенишкнини бүгү-ниити база бүрүн дүжүренин программанын хүлөөсү алыр болза, контролунда кылды-даа системанын хүлөөсү алынганын моод-биле калды бис.

Ыдыг болза-даа АКШ болгаш оң эвлюелиери айтырыгын чогуур уткамын таламыс-биле шынтыг чутууштуң кайы хере шапкын бүрүң-гаар хөгжөөнүн кижик магадан ханнама. Чаловтуң ол ужудушуну мичаарда делегейге көзүлөөн ужудушкун болган. Ам бистин күженишкнини индиг ужудушкуну ана-ла хүн бүрүнү чорушкуну боду берген. Ам бистин ужуз чутуусуе чер бөмбүрээ бичелей берген ышкаш апарган.

Ам бистин чуртуусу өктаргай демгемериче ужудушкун кылган оолдарын Кызыл шөлге байырлаады-биле утуш ап турар апарган. Бо чылдын апрельде баштайгы космонавт ужудушун Юрий Гагариниң утуш алган. А август 9-та совет улус Герман Титовтуң—чер бөмбүрээ 25 шак иштиңде он чеди катап долгандыр ужуткан маандырг огулун Кызыл шөлге утуш алган.

Бо магаалы утушкуну радио-биле дынаан, телевидение-биле көргөн кижик бүрүзү ол улуг байырлаашкында боду база олурган ышкаш сагындырар. Октаргай делегейне чепселенишкнини ужудушкуну кылган кайгамчыктыг огулун үнүн—Төрөн чуртуун болгаш Коммунист партиянын даалганын алдырың-биле күжестеңин дугайында космонавт-ужудучу Герман Степанович Титовтуң рапортуң совет улус улуг өөрүшкү-биле Кызыл шөлден дынаан.

СЭКП Төп Комитетинин Бирги секретары, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы ш. Н. С. Хрущевтуң майор Титовка байыр чедирген сөстөрүн, алдырың ужудушкуну оң бедик үнелешкенин бис улуг чоргалар-биле дынаанды. Совет космонавтарын өктаргай делегейне ачтыкан оруу-биле моон сонгар делегейин өске чурттарында космонавтарын ужу-дар, а Совет Эвлюелиниң коммунист чепселенишкнини оруу-биле делегейин бүгү улустары чогуур дээр дуга-рустуң кайы хере шапкын бүрүң-гаар хөгжөөнүн кижик магадан ханнама.

Чаловтуң ол ужудушуну мичаарда делегейге көзүлөөн ужудушкун болган. Ам бистин күженишкнини индиг ужудушкуну ана-ла хүн бүрүнү чорушкуну боду берген. Ам бистин ужуз чутуусуе чер бөмбүрээ бичелей берген ышкаш апарган.

Бо магаалы утушкуну радио-биле дынаан, телевидение-биле көргөн кижик бүрүзү ол улуг байырлаашкында боду база олурган ышкаш сагындырар. Октаргай делегейне чепселенишкнини ужудушкуну кылган кайгамчыктыг огулун үнүн—Төрөн чуртуун болгаш Коммунист партиянын даалганын алдырың-биле күжестеңин дугайында космонавт-ужудучу Герман Степанович Титовтуң рапортуң совет улус улуг өөрүшкү-биле Кызыл шөлден дынаан.

СЭКП Төп Комитетинин Бирги секретары, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы ш. Н. С. Хрущевтуң майор Титовка байыр чедирген сөстөрүн, алдырың ужудушкуну оң бедик үнелешкенин бис улуг чоргалар-биле дынаанды. Совет космонавтарын өктаргай делегейне ачтыкан оруу-биле моон сонгар делегейин өске чурттарында космонавтарын ужу-дар, а Совет Эвлюелиниң коммунист чепселенишкнини оруу-биле делегейин бүгү улустары чогуур дээр дуга-рустуң кайы хере шапкын бүрүң-гаар хөгжөөнүн кижик магадан ханнама.

Чаловтуң ол ужудушуну мичаарда делегейге көзүлөөн ужудушкун болган. Ам бистин күженишкнини индиг ужудушкуну ана-ла хүн бүрүнү чорушкуну боду берген. Ам бистин ужуз чутуусуе чер бөмбүрээ бичелей берген ышкаш апарган.

Бо магаалы утушкуну радио-биле дынаан, телевидение-биле көргөн кижик бүрүзү ол улуг байырлаашкында боду база олурган ышкаш сагындырар. Октаргай делегейне чепселенишкнини ужудушкуну кылган кайгамчыктыг огулун үнүн—Төрөн чуртуун болгаш Коммунист партиянын даалганын алдырың-биле күжестеңин дугайында космонавт-ужудучу Герман Степанович Титовтуң рапортуң совет улус улуг өөрүшкү-биле Кызыл шөлден дынаан.

гаалажымыннарны чорударында иледе күзел чогуун көргүсөөнөр. Олар чепселенишкнини бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүр дугайында дугуржулганын чалып, чепселенишкнини эгедере бодурушкуну күштедирип, шериг бюджеттерин урудушун, шериг белектерин шактычып турарлар.

Дайын халаптарын бодурбас, кижик төрөлгенин аймылче кижик тырттарын бодурбас дээш боттарынын күштерин сырый каттыштырып тайбын болгаш аймыл чок чорук эргим үселиг болуп турар чагай күзелиң кижилеринден делегей байдалы бөгүн саган-гызындан-даа арык чеген турар. Кижик тайбыннын күштери хемтөөл чокка өскөн, амыг байдалдын үзүндө тайбың дээш улустарыны идекейлиг демисели дайыннын одун өскүдүп турар кижилерге орукту моондоталп шыдаар болгаш моондоттар-даа ужураду.

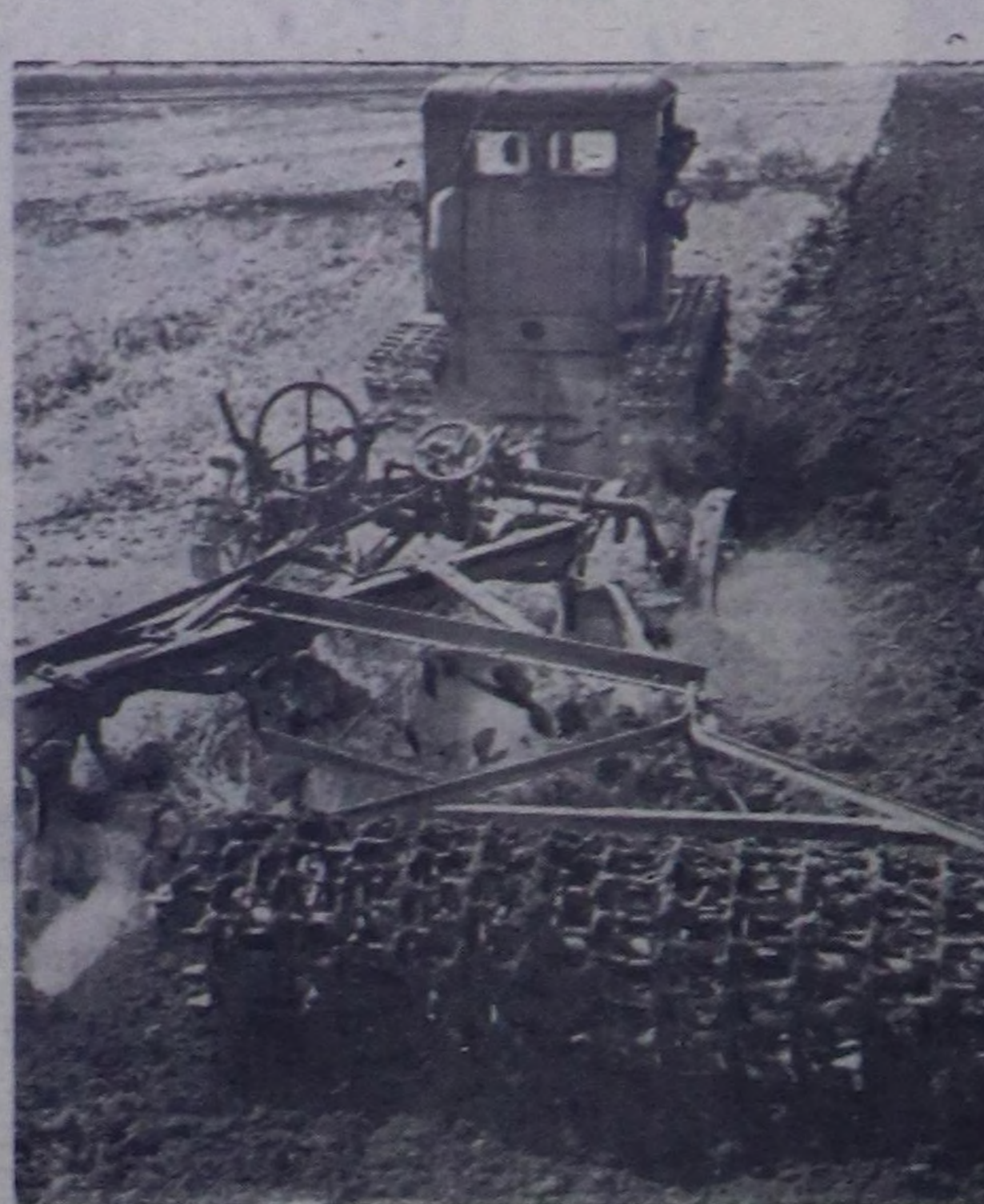
Бодунун чериде даштыкы шериг базаларын сайгара тургусканын удуур, адролук дайынның тыштып келиринин аймылында удуур эрес-мадырлыг демисел-жип турар япон улусту совет кижилер ханы хүндүт-кел-биле көрүп турар. Атомнуг бомбалаашкынынын коргунуг аймылдан баштай көрүп эрттирген Япония-нын улугу Хиросиманы болгаш Нагасаканын халап-тарынын катантарын бодурбас, чаа шериг авантю-раларыне бодунун чуртуун кижик тырттарынга удуур, бүгү делегейге быжыг тайбыны тургузары дээш улам сырый көдүрүп үнөр дээринге совет кижилер чү-рөтүн ханындан эгедере турар.

Конференцияга, оң киржикчилеринге чагай үрөтүңдиг ачтыды—тайбын дээш демиселдин чагай бединге калды-даа чедикчилерин чедип аларын сагыш-сеткилениң бүгү ханындан күзелиң.

Н. ХРУЩЕВ.

1961 чылдын август 3.

СЭКП-НИНГ XXII СЪЕЗДИЗИНГЕ УТКУШТУР

СТАВРОПОЛЬ КРАЙ. Ол крайда Техмехбестик мураксым үрөтүң соодавунуң механизаторлары 60 хүнерде «Дүжүт ажаал амышкын доозулган, ам чер андырылгасынче»— деп лоуң-биле ажыдап турарлар.

Дүжүт ажаал амышкын доозулган: 48 шакарнын иштиңде 10967 гектар шөлдү таразы ажааттыган. Төрөн чуртуң аймаар-ларынче 14500 тонна сортуг кызыл-тасты кирген.

Кыска хуусаада бужут ажаал алдынган шөлдүң 2/3 хуузу са-андан арылаттыкан. Он-он күчүлүг тракторлар чер андырылгасынче кирдик. Чер андырылгасын үзүндө куш-ажылдың боду-руккулуну бедирерин, ол ышкаш хоругу болбоайрадылгасын ышарын бедирерин, чарыгадарын улам кызыгарың орук-тары тывыган.

Техмехбестик соххозтуң механизаторларының дуржулазын крайның ажыл-агыйларында калбаа-биле ажыдаптынып турар.

ЧУРУКТА: тракторист Алексей Помазановтуң агрегады чер андырылгасында.

Фотогу В. МИХАЛЕВТИИ. СЭТА-ның фотохроникасы.

Даараныкчыларның сөзү

Бистин чуртуусуа коммунист ижилелди тургузарың кайгамчык улуг планын ачтыдып турар СЭКП-ниң Программанын төлөвилелинге сорулгаларың чедип кирген Чадаанын рай-улестур комбинатынын даараныкчы цегинин ачтыкчылары бистер чеди чылдың бо чылга онаалгаларын күжестеңин улуз-хуузузу кириштирер дээш ачтыдып тур бис.

Коммунизмни бистин чуртуусуа калбаа-биле тургузарың Програм-мазында үлестүрүп хөг-жүдерин кайгамчык-тыг, кижиниң сеткил-сакыжын өртүп турар оруктарын айткан. Даараныкчылар парти-яның Программанын

төлөвилелин таныжып, ачыкта чедип алган чедикчилерин СЭКП-ниң XXII съезди-зинге күш-ажылыч бе-лик кылдыр бараалга-тышсаан, ам-даа эки че-дикчилер дээш чарык-чы калбартып ту-рар. Чылдың бирги чарык-чының бодурулга пла-нын болгаш июлдуң онаалгалары дех 100 хуу күжестеңин. Даараныкчы-лар күш-ажылың боду-руккулун бедирерин, продукцияң бот-үне-зин чигедирин, шынар-лыг продукцияны боду-ренин чедип ап турган, партияны XXII съезди-зинге бедик кылдыр он айларын бодурулга онаалгаларын 107 хуу күжестеңин хүлөөнүп алган ажыдап турар.

Пехте эш Е. Иванова дудуктан № 1 брига-даның кижигүнери төмүдүг улуг докумен-тин танышкан ажыл-а-эки түндөлдери, че-дикчилерин чедип ап турган, партияны XXII съезди-зинге ачтыкчыларыңа чедип комму-нист күш-ажылың бригаданы деп бедик ат-ты чедип аларын шын-тыкчээр.

Даараныкчылар СЭКП-ниң чаа Програм-мазын төлөвилелин бир өп-сеткил-биле чүдүдүтүрүп, кижик-биле деткивишаан, чаа-чаа күш-ажылыч чедикчи-лер дээш ачтыдып турарлар.

А. БАРАНОВА, цех начальниги.

Совхозтун тудугларынга

Бай-Тайга района «Төли» совхозтун Бай-Тал салырында пилора-на дидиркичи эш Лажакан июнь, июль айларда 212 кубометр манзы-ны дидиргеш, совхозтун яныз-бүрү тудугларында хүлөөнүп берген.

Х. КАРА-ООЛ.

СОРУК КИРИКЧИ УЛУГ ДОКУМЕНТ, ШЫЛГАРАНГАЙ МААДЫРЛЫГ ЧОРУК

Чоргааралывысты хайныктырды

Бистин чер бөмбүрээвисте бүгү кини төрөлгенин магададып, социалист улуг чуртуусуң ат-ал-дарын бүгү делегейге улам бедик-тен эрес-мадырлыг совет олга — Герман Степанович Титовна арттың ирмг чүрээниң байырын чедирип тур мен.

Шаанда колониалдыг дарлап чо-вулаңга басындырып, лама, ханма-рын меге-хоозун сурталыңга ба-жын төвөттүрүп чоран арттар отаргайже чаңгыр хамаан чок, Ай, Хүн туттурушкундан көргүп, канчал чорбан дээр! Ай, Хүн тут-турушкуну болурга, чалыңга маң-гыс өртемченин сырылган дээш ламалар шаң, кеңгирезин талаа-дың, «Моол боонун үнү, налдыр ыт-тын ээрин, кыдат паштын даажы, эр чаңгыс кижиниң алгызы чедер»— дилип алгаш, арат чоңу домду-рар чорду. Ол хоозун чоруткун ме-гезин бистин совет кижилер бөгүн туткан.

Ам Коммунист партияның са-гыш салышкыны-биле хөгжөөн совет эртемниң болгаш техниканың

Амыдырал улам чагай апаар

Бичемден тура-ла феодалдарын аар-берге амылган ыштың, оларның даралын көрүп чордум. Коммуни-ст партияны, Совет чазактың ачы-лында алдан чеди харыг ашаа со-вет заматтарынын бүгү-ле эрге-делин эдилеп, чагай амыдыралда чурттап чор мен.

Күш-ажылдың инвализи кижик-мен, күрүшениң ашма дууламчы-нын албышаан, курорт, санаторий-лерге чыл-чылда-ла дыштынып, эн-дөлгөңи халас дууламчызын ап келдим. 1960 чылда Уш-Бедир, бо чылды Чедер курорттарга өмөдүп, дыштыдым.

Чедер курортка дыштынып ту-румда, Москваң радиоу Совет Эвлюелиниң Коммунист партия-нын Программанын төлөвилелин кол-лективиниң күженишкенин ачыл-дап турарын анаа дыштыным тур-гаш көрдүм. Чоңуну дыштыналга-зы дээш шудургу ачылдып турар аштер О. Каваа, И. Даваа, Ла Ду-ху, Л. Монгуш, С. Монгуш оларга четтиргенини солун дамчытыр алереди деп бодан мен. СЭКП-нин чаа Программанында салдын-чаа оргуларын бүгү совет улусу-биле калды күжестеңин кириштирер курорттун коллективин белед.

Коммунист К. ЛАМА-ХЕЛИК, Бай-Тайга район.

Ийя дакпыр өөрүшкү

Совет космонавт-ужудучу Герман Степанович Титовтуң «Восток-2» деп корабль-спутникке олуруп алгаш, черни 17 ажыг катап дескингеш эң келген деңгелег чок тиллелгелг ужудушкуну күзле бисти эвес, делегейин бүгү депшилгелиг кижилерин өртүп турар.

СЭКП-ниң Программаның болгаш Уставының тө-лөвилелдерин буге совет улус улуг өөрүшкү-биле таны-жып, деткип турар үеде космонавт Титовтуң кылган маадырлыг чоруу совет улуска ийи дакпыр өөрүшкү, тиллелгеге-дир.

Гагариниң изи-биле октаргайны Каиш катап дескинди ужуп эрткен, Төрөн чуртка тиллелгелг эеп келген Титов маадыр эживиске изиг байыр!

В. САГАН-ООЛ, садыгжы.

Совет эртемге алдар!

ЧАДААНА («Шынның» мөрр). Сталин аттыг колхозтун ийги Бригаданың төвүңе август 7-де дыкка хей кижик чылган. Колхозта парторганизация секретары эш Пону эс алган, майор Г. С. Титовтуң чер бөмбүрээ долгандыр төмүдүг ужудушкунун таныштырган. Да-

левейн турары ол. Ичанган чам-дык удуруту ачылдыкчыларын идеолоттук ачылды чедир үнелөөс чоруунга төңүрү салыр херек.

Идеолоттук ачылды хей-ниитиниң күжүн ачылгалар талазы-биле чуту-ла ачылдарын СЭКП-ниң Чөөн-Хем-чик райком багай эвес организа-стур турар. Бо районда райкомун политкритикалык кабинетин чы-наанда методиктиг чөвүледи хей-ниити эгедере тургускан, анда яныз-бүрү тускай эртемин 15 кижик киржип турар. «Сут-Хал», «Чы-раа-Бажы» совхозтарда болгаш өске-даа улуг-улуг партия организа-цияларында политиктиг чарыдыш-кынын кабинеттери база хей-ниитичи эгедере организа-стара, оларын чанында методиктиг чөвү-лелерин тургусулаан. Бо чорук агитаторларын, пропагандистерин, лекторларын күжүн каттыштыра-рынга шын организа-стара, ачылгаларында дыкка улуг идиңи бээр.

СЭКП-ниң Программанын бол-гаш Уставынын төлөвилелерин ачыл-гы чоннарны кижик бүрүтүнү чедир тайылбырлаары, партияны XXII съездиинге чедикчилерин ужуражыр дээш алган социалист күжүлөөлөрүн мазавыла күжестеңинче ачылды чоннарны мобилиза-стара партия организа-стара бүрүтүнүң амыг үеде кол сорулгалы болур. Бо чутула болгаш харысалгалы сору-лгаларын чүгле хей-ниитини кү-жүн пропаганда ачылгында калбаа-биле кириштирер тургаш чедикчи-лерин күжестеңин болур.

В. КУРЕНЕВ, СЭКП обкомунун болгаш хооромунун политиктиг чарыдышкынын кабинетинин консултантызы.

М. НИЖЗЗ, «Чыраа-Бажы» совхозтун койжуу, коммунист.

ХӨЙ-НИИТИНИНГ КҮЖҮН—ПАРТИЙЖИ ПРОПАГАНДАЖЕ

чанында илеткелчилер болгаш лек-торлар бөлуштери хей-ниити эгедер-де ажыдап турарлар. Оларда 300 ажыг илеткелчилер, лекторлар ажыдап турар. Он анда мун ачыл кижик политиктиг болгаш өр-тем-билгилер нештередир талазы-биле ниитилелди кижигүнери бо-луп, пропаганда ачылды киржип турар. Партия чарыдышкынын четиңизде 800 ажыг партия, со-вет ачылдычылар, тускай эрте-минер пропагандаистен, консул-тантылап ажыдап турар болгаш дыкка хей агитаторлар боттарынын агитатор хүлөөлөгөн ах-сеткилди күжүстүп турар. Бо бүгү дээрте ачылгы чоннарны өртүзүлгө поли-тиктиг ачылды калбартып тала-зы-биле облыстык партия организа-цияларынын кол күжү болуп турар. Харыа ол хей-ниитичи күштерин идекейлиг киржилгезиниң түнө-линде бистин областа идеолоттук ачыл элөөн ажылап, амдырал-би-ле, коммунист тургузушунуң практиктик сорулгалары-биле хол-башса, оң дөштөгү дыкка бедир.

Кайда-ла партийжи пропаганда-же хей-ниитини күжүн калбаа-биле хаара тудуң. ону бедик ден-нелте тургузуп турар болду, анда ачыл-агылың түндөлдери база өки-болуп турар. Чижээ, Кызыл хоорей-нин улестур бодуругелери про-дукция бодуругелери чартык чыл

Бистин областа СЭКП обкомунун, хооромунун болгаш райкомарын планын 104,4 хуу, транспорт орга-

Тожу районун «Совет Тыва» колхозунун бисте ажыдашкан Ак Чукулдай колхозчулар күндү-лөт, оң ажыл-ишке кызыкса-бын мажар. Ол чаш бозааларын семис-чагай кылдыр доруктуруп ажаал турар. Оң ажаал турар бозааларыңдан чакың-даа хорам-ка болган.

ЧУРУКТА: Ак Чукулдай «Мила» деп бозаасын эргедип турары. Фотогу С. ФЕОКТИСТОВУУ.

КОЛХОЗ БУДУРУЛГЕЗИНДЕ КОММУНИСТЕР

Колхозтун коммунистери болгаш бугу ажыл-ишчилери СЭКП-нин ХХII съездинге төлөпкү укуражыр, партия Төп Комитетинин январь Пленумунун шийтирилген амдыралга боттаандырып дээш бузулган коммунисттеринин амырларын амырлап кыдыраар. Эртен чыдың чыгырларын чоттуур түнөөдө колхоз даргазы коммунист эш Мирчи, зоотехник эш Лайза олар кылбайн турарлар. Бо чылын 460 инектери тарып боозадыр планын чүгө 112 кыдыр күөткөн.

Сут-бараан фермаларынын амдыралдарынын ортузунга масса-политиктиг болгаш организаци амырларын коммунисттер үчүн кошкан. Партиянын өскү агитацианын фермаларда организацилаан, ырак черлерде малчыларга беседаларын, номулгаларын кылбайн турар. Ол ышкаш сут саадызынга үчүттү сандагый байдалга тургускан. Колхоз төвүндө ырак Коолду, Кызыл-Хаватка, Чооза малчылар чагаан солунуларын чоттуур үезинде албайн келгенер. Тараа культураларынын чаксы тарылгазынын планын колхоз күөткөн-сана болза, мал чөминге улуг ужурудузулук культура болур куруза тарылгазынын планын чедир күөткөнүн. Кукуруза тарылгазынын агрохемиялык негеделин күөткөнүн түнөөдө Ак-Чыраада болгаш Ары-Бажында кукурузанын үнүжү багай, а 50 га шыга тараан кукуруза шуут үмзөн.

Сиген кезинде колхоз четпес белектелиг укурашкан. Дүжүт ажаан алышыкында белекел база багай чоруп турар. «СК-3» деп чангыс комбайныч септелгезин мынчага чедир дооспаан. Сиген шөдөринде аймаал турар колхозчулар ортузунга масса-политиктиг амдыл чымыс деннеде тургустан, өскү агитацианы организацилаан. Колхозтун өркен чылын ситен кезин, тараа тарып турган шөдөринде ситен кезер машиналар, дырбааштар, септалар ама чедир чыгышпаан, а хову бригадынын бригадирин эш Бирбө «чаа машиналар, дырбааштар» деп негелден салып турар. Көдө ажал-агый техниказын камнаар, бедик будуручуду ажаллаар айтырымга артел баштаар чери кичээлге салбайн келген. Автомашиналарын ажаллаа база кагадалаа четпес болуп турар. Колхозтун чылачыларындын бо чылын 5 кижжи чылачылар өргөин казыткан, а олар-

нын ортузунга кижизилде ажал чорутпайн турар.

Ак-Чыраа, Сарыг-Хол девискээринде колхозчу малчыларнын 80 ажыг өг-бүлелери чурттап турар. Кижжи эмнегезинин, садынын талашы-биле мында малчыларнын негелдени хандырында улуг четпестер бар. «Торгалыг» колхозтун девискээринге чер ажылын сайзырадып, ортан бедик дүжүттү ап болур арталар бар. Индыг турбузе артел баштаар чери, партом чер ажылынын перспективтиг айтырыгларын шийтирилеп шыдавайн турар. Тарааның дүжүт чыл бүрүде эң чымыс болуп келген.

Колхозта кадрлар-биле, ылангыч тускай эртемчилер-биле амдыл партом четпес чоруду турар. Мал эмчиин коммунист эш Хууракай харысалга чок амдыл, инектерин болгаш шөз малдын тарып боозадылганын эң четпес организацилаан, малдын аарыглары-биле демиселди кошпадып турда, артел баштаар чери болгаш партом оон-биле өткөжүп турган. Ол ышкаш мал эмчин эш Дивитпаа малчыларга сөөлү үдө ховар барын, аарыг малдарын дүрген өмшөр чөмчөлдөп албайн турар. Колхозтун улуг зоотехниги коммунист эш Лайза мурунку чылдарда эки амдыл, мал ажылынын айтырыгларын мергеленди шийтирилеп, алаңгыч шөз малдын уксаазын өккөжидип, продуктулуун бедидер талашы-биле эвезен чөмчөлдөп ап турган. А сөөлү үдө эш Лайза четпес амдыл, мал ажылын хөжүдөринин перспективтиг айтырыгларын көтүрбөй турар.

Колхоз төвүндө 8 чыл школынын, Чаа-Сутраа өгө школынын, кижжи эмнегезинин ышкаш улуг септелгези өгө оожум темпиги чоруп келген. Хей-ниги организациларынга партияни удуртулаганы партом четпес боттаандырган. Партия хурдаларында өздүкчүлүгө кичээлге кошкан. Партомунуң бюрөтүнүн үндүргөн шийтирилген күөдөдү дугайында партом секретары эш Кечил-оолдун четпес сагыш салган түнөөдө эвезен хей шийтирилген күөдөдө чок арткаан. Илерээн четпестери шийтирилген чылдарында, колхоз будурулгезинге коммунисттеринин ролюн улам-ла бедидеринге уланган тодарагый доктаалды хурал хүлээп алган.

А. СПИРИН.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Колхозтун коммунисттери болгаш бугу ажыл-ишчилери СЭКП-нин ХХII съездинге төлөпкү укуражыр, партия Төп Комитетинин январь Пленумунун шийтирилген амдыралга боттаандырып дээш бузулган коммунисттеринин амырларын амырлап кыдыраар. Эртен чыдың чыгырларын чоттуур түнөөдө колхоз даргазы коммунист эш Мирчи, зоотехник эш Лайза олар кылбайн турарлар. Бо чылын 460 инектери тарып боозадыр планын чүгө 112 кыдыр күөткөн.

Сут-бараан фермаларынын амдыралдарынын ортузунга масса-политиктиг болгаш организаци амырларын коммунисттер үчүн кошкан. Партиянын өскү агитацианын фермаларда организацилаан, ырак черлерде малчыларга беседаларын, номулгаларын кылбайн турар. Ол ышкаш сут саадызынга үчүттү сандагый байдалга тургускан. Колхоз төвүндө ырак Коолду, Кызыл-Хаватка, Чооза малчылар чагаан солунуларын чоттуур үезинде албайн келгенер. Тараа культураларынын чаксы тарылгазынын планын колхоз күөткөн-сана болза, мал чөминге улуг ужурудузулук культура болур куруза тарылгазынын планын чедир күөткөнүн. Кукуруза тарылгазынын агрохемиялык негеделин күөткөнүн түнөөдө Ак-Чыраада болгаш Ары-Бажында кукурузанын үнүжү багай, а 50 га шыга тараан кукуруза шуут үмзөн.

Сиген кезинде колхоз четпес белектелиг укурашкан. Дүжүт ажаан алышыкында белекел база багай чоруп турар. «СК-3» деп чангыс комбайныч септелгезин мынчага чедир дооспаан. Сиген шөдөринде аймаал турар колхозчулар ортузунга масса-политиктиг амдыл чымыс деннеде тургустан, өскү агитацианы организацилаан. Колхозтун өркен чылын ситен кезин, тараа тарып турган шөдөринде ситен кезер машиналар, дырбааштар, септалар ама чедир чыгышпаан, а хову бригадынын бригадирин эш Бирбө «чаа машиналар, дырбааштар» деп негелден салып турар. Көдө ажал-агый техниказын камнаар, бедик будуручуду ажаллаар айтырымга артел баштаар чери кичээлге салбайн келген. Автомашиналарын ажаллаа база кагадалаа четпес болуп турар. Колхозтун чылачыларындын бо чылын 5 кижжи чылачылар өргөин казыткан, а олар-

Кызылдың мебель цесиги коллектив Совет Эвилелинн Коммунист партиязынын Программанын төлөвиле-биле танжыкп турар. Бистич чуртууска коммунисттер тургузарын программаны танжыккан бичик-бодук кижилер дүштек чөм үезинде азы ажыл шакынын соонда хөдөөлерде бо-ла олураралкан тургулар. Ол коллектив СЭКП-ниң ХХII съездинге куш-ажылы белектерлиг укуражыр дээш Кызылдың будурулгелеринин аразында калбарган социалистик чарышка багай эвес керни ээлеп, шоль айнык планын 125 хуу күөткөкчөр.

Чурукта: агитатор Д. Н. Ондар СЭКП-ниң Программанын төлөвилелин фабер цесиги бригадынын кесижилеринге номчул берип турар.

Фотосу С. ФЕОКТИСТОВУУ

МАЛ ЧӨМНЕРИН ХӨЙНУ БЕЛЕТКЭЭЛИ! ЭГЕЛЭЭШКИНИ ДЕТКЭЭН

Нитинин малынга быжыг чөмчөлдөп тургузар, кукурузаны, чигир сөөкөзүн болгаш ногаа культураларын өстүрер амдыралга киржилгезин дугайында айтырымы Барыш-Хемчиктин «Большевик» колхозунун комсомолчулар болгаш амдыралдар боттарынын хуралында чөмчөлдөп тургалашкан.

Колхоз бо чылын план суугаар 2400 тонна ситенин, 4000 тонна ситосу болгаш 700 тонна будуручү чөми белекээр. Ам ситен кезинде аймаал турар 7 агрегаттар колдуунда амдыралдар тургустунган. 47 амдырал ситенин хол кадырлыгы-биле кезип турар. Мал чөмчөри белекээринин еске амыралында 100 ажыг амдырал киржип турарлар.

Аныяк ситенчилерин аразында мурунчылар хей Чижээ, хол кадырлыгы-биле ситен кезип турарлар башкы В. Европ, Д. Арагач, Д. Окун-Ол, С. Эрес-Оол, С. Демир-Оол, К. Семис, тракторист С. Мангаар-Оол олар хун норманын түргүчү 120—130 хуу күөткөнү турарлар. Эш С. Мадыр-Оол удурткан 54 өрөмчилер 10 га кукурузанын одургалар аразында аймаалды кылдырышканын үш удаа чорутканын. Оон ужуу эки.

Индыг болза-даа колхозта мал чөмчөри белекээр амдыралга комсомолчулардан болгаш амдыралдардан амдыл бугу колхозчуларын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Бир эвес колхозтун ситен кезилгезинде индыг оожум темпиги үргүчүлүк чөмчөлдөп турар, колхозчулар чөмчөлдөп турар амдыралга амдыл чөмчөри болгаш амдыралдарын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

«Төөли» совхозтун Бай-Тал салбырында ситен кезилгезинде кидин түлдү чоруп турар. Индыг болзажак ситен кезилгезинде белекел үезинде багай белекел чорутканы ам бо хүннерде илерет турар.

Совхозтун төвү Төөли суурга септелгезин ситен кезип 4 машина бистерин шимчөөсө кыдыр өткөзөп, бир машинанын шатууну өтүргөн-чөмчөрдө быжылган болгаш оон-даа еске кезектери четпес кылдырышкан Бай-Талга ситен кезтирер үдө илерез. Оларын ачаа

боттарынын өзүн ээлеп турарлар. Оларын хаймышыкынын киржилгезин-биле колхозта мал чөмчөри белекээр амдыл темпиги сөөлү хүннерде эвезен дүргөлөөп, чижээ, сител сальмыкынын планы август чүгө 9-та районда нитизи-биле чүгө 6 хуу күөткөнүн турда, бо колхозта сител 13,5 хуу чедир салдыган. Ситен кезилгезинин темпиги база-ла көсүтүрүлгө дүргөдөр турар апарган.

Большевикчилерин эгелээшкинин «Шөмчө» совхозтун амдыралдарында дактаалган амдыралдар саван турарын суугаар алырга, шалыч хонуктарда мал чөмчөри белекээр дээш рөдөчкө 1000 ажыг комсомолчулар болгаш амдырал аштангы үнүштөр. Илчанташ Барыш-Хемчиктин бугу амдыралдар партиянын съездинге куш-ажылы белектерлиг укуражыр дээш нитинин малынга быжыг чөмчөлдөп тургузарында боттарынын киржилгезин улуу-биле калбартып турарлар.

Т. ТАЛГАНЧИК.

Ол-ла колхозтун № 1 хову бригадынын амды-ишчилери 800 тонна ситосу салып дээш аймаалды турарлар. Олар бирөөн-ле 450 тонна сител кирер ийи онгарын антааш, баштайгызы 450 тонна ситен сител-биле додугура. Сител сальмыгына Саңчаат-Оол, Танов болгаш өскөлөрдө эки амдыралдар.

М. МЕНДОТ.

Ол-ла колхозтун № 1 хову бригадынын амды-ишчилери 800 тонна ситосу салып дээш аймаалды турарлар. Олар бирөөн-ле 450 тонна сител кирер ийи онгарын антааш, баштайгызы 450 тонна ситен сител-биле додугура. Сител сальмыгына Саңчаат-Оол, Танов болгаш өскөлөрдө эки амдыралдар.

К. ОЙДУП-ООЛ.

«Төөли» совхозтун Дең-Теректе, «Муравыч» колхозтун Эер-Авакта тараалары быжыган болгаш элек дүжүттү берип болур. Совхоз мында тараа кезилгезин чорудуп турар. Ол ышкаш «Муравыч» колхоз база ажаан алышыкычте кирген.

Чаа дүжүттү тараалары Бай-Талга тараа хүлөөп алыр пунктунга кирери чугаажок. Индыг турбузе ук пункт ажаан алышыкына белек эвезин көргүзүп турар. Тараа септаларынын ишти-даа база лашты-даа амага чедир четпес арылгаларын тараа арылгалар машиналар болгаш кургадыр чөмчөлдөп чорудуп турар.

С. ИРГИТ.

Аныяк коммунисттер-биле ажыл

Партия кесижунун бедик хүлөөлгөдөргөн болгаш улуг эргелерин Совет Эвилелинн Коммунист партиянын Уставынын төлөвилелинде айтып турар. Партия кесижунун кандидатар-биле болгаш аныяк коммунисттер-биле амдырал СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкому база партия эге организацилары эвезен күөткөдүргөн. Эртен чыдың болгаш партия конференциясында солгаар СЭКП кесижунунга 21, партия кесижунунун кандидатынга 43 кишини хүлөөп алган.

Аныяк коммунисттер-биле амдырал «Искра» колхозта партия организаци (секретары эш Халач-Оол) багай эвес чорудуп турар. СЭКП кесижунунга база партия кесижунун кандидатынга кирер дээш иштерин ол партия организацины эки белекел, аныяк коммунисттер бугурун партияны даалгаларын берип турар. Чижээ, аныяк коммунист хойжу эш Севибаа хой ажылын сайзыраар, оон продуктулуун бедидер талашы-биле Социалистик Куш-ажылында Мадыры О. Лопсаңчатын тургузар амдырал ортузунга партия организацинын даалгалыг суугаар негелдерин турар. Партия кесижунун кандидаты эш Калдынын колхозта керөөчүлүк чөмчөлдөп тургалаштыга содгаан. Школа, эмнеге болгаш асыл коллективтеринге ол доктаалды агитатор болуп амдырал турар. Школянык база эмнегезин септелгезин мышка удур баш бурун-

ТАРАА ШӨЛДЕРИНДЕ

Партия кесижунун бедик хүлөөлгөдөргөн болгаш улуг эргелерин Совет Эвилелинн Коммунист партиянын Уставынын төлөвилелинде айтып турар. Партия кесижунун кандидатар-биле болгаш аныяк коммунисттер-биле амдырал СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик райкому база партия эге организацилары эвезен күөткөдүргөн. Эртен чыдың болгаш партия конференциясында солгаар СЭКП кесижунунга 21, партия кесижунунун кандидатынга 43 кишини хүлөөп алган.

Аныяк коммунисттер-биле амдырал «Искра» колхозта партия организаци (секретары эш Халач-Оол) багай эвес чорудуп турар. СЭКП кесижунунга база партия кесижунун кандидатынга кирер дээш иштерин ол партия организацины эки белекел, аныяк коммунисттер бугурун партияны даалгаларын берип турар. Чижээ, аныяк коммунист хойжу эш Севибаа хой ажылын сайзыраар, оон продуктулуун бедидер талашы-биле Социалистик Куш-ажылында Мадыры О. Лопсаңчатын тургузар амдырал ортузунга партия организацинын даалгалыг суугаар негелдерин турар. Партия кесижунун кандидаты эш Калдынын колхозта керөөчүлүк чөмчөлдөп тургалаштыга содгаан. Школа, эмнеге болгаш асыл коллективтеринге ол доктаалды агитатор болуп амдырал турар. Школянык база эмнегезин септелгезин мышка удур баш бурун-

Катап септээм

«Төөли» совхозтун Бай-Тал салбырында ситен кезилгезинде кидин түлдү чоруп турар. Индыг болзажак ситен кезилгезинде белекел үезинде багай белекел чорутканы ам бо хүннерде илерет турар.

Совхозтун төвү Төөли суурга септелгезин ситен кезип 4 машина бистерин шимчөөсө кыдыр өткөзөп, бир машинанын шатууну өтүргөн-чөмчөрдө быжылган болгаш оон-даа еске кезектери четпес кылдырышкан Бай-Талга ситен кезтирер үдө илерез. Оларын ачаа

„Улуг-Хая“ совхозта

«Улуг-Хая» совхозтун Кок-Чыраа салбырынын Алды-Шынаада мал чөмчөри белекээр амдыралга комсомолчулардан болгаш амдыралдардан амдыл бугу колхозчуларын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Бир эвес колхозтун ситен кезилгезинде индыг оожум темпиги үргүчүлүк чөмчөлдөп турар, колхозчулар чөмчөлдөп турар амдыралга амдыл чөмчөри болгаш амдыралдарын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Кыска медээлер

Танды районда «Тилегте» совхозтун Шомбалгыда № 1 амдырал бригадалы коммунист М. Сеиделинде колхозчулар ортузунга социалистик чарытын калбартып, амдыл будурулгелерин бедидеринге уланган организаци чөмчөлдөп турарлар.

Х. ОНДАР.

Организаци чок ажыла

Кызыл хоорайнын «Тере-Хөл» колхозун нитинин малынга ситен белекээр амдыл организаци чок, оожум темпиги чорудуп турар.

Август 1-ге чедир, колхоз 400 гектар шөдүгү ситени кезтиркен. Ситен белекээр планын чүгө 3,2 хуу күөткөнүн. Кезтирген ситенин чүгө 109 гектарын бедидерин ийке азы кескен ситенин 27,2 хууу сарааттатынган. Сител сальмыкыныкы колхоз эгелеп кирбөөн. Бүрү чөмчөр белекелге база эгелөөсөн. Ситенин хол кадыры-биле кезери организацилаан.

Колхозта куш-ажыл кылдып шүлдө 600 ажыг амдыралды чүгө 50 кижжи мал чөмчөри белекелгезинде киржилгезин турар. Колхоз баштаар чөмчөлдөп турарда 30 кижжи Тарас арканында эмнептин турар. Оон ийи 100 ажыг колхозчулар колхоз баштаар чөмчөлдөп турарда 30 шөлө-чөмчөрдө чөмчөлдөп турар. Оон ийи арканыда чөмчөлдөп турар. Илчанташ олар мал чөмчөри белекээр кампаныга кирешпейн турар.

Ситен кезер бригадаларда тыртар күш, ылангыч аштар чөмчөлдөп турар. Оон-биле кады ситен кезер машиналар, дырбааштар, тракторлар үрелин, анаа турар тазарылгалар ховар эвес.

Колхоз баштаар чөмчөлдөп турарда «Искра» партия организацины (секретары эш Артына), көдө Советтик күтүсому (даарга эш Балган) мал чөмчөри белекелгезинде колхозчулар ортузунга социалистик чарытын калбартып, амдыл будурулгелерин бедидеринге уланган организаци чөмчөлдөп турарлар.

С. СЕРЭЭДИР.

ТАРАА ШӨЛДЕРИНДЕ

Пункт белек эвес

«Төөли» совхозтун Дең-Теректе, «Муравыч» колхозтун Эер-Авакта тараалары быжыган болгаш элек дүжүттү берип болур. Совхоз мында тараа кезилгезин чорудуп турар. Ол ышкаш «Муравыч» колхоз база ажаан алышыкычте кирген.

Чаа дүжүттү тараалары Бай-Талга тараа хүлөөп алыр пунктунга кирери чугаажок. Индыг турбузе ук пункт ажаан алышыкына белек эвезин көргүзүп турар. Тараа септаларынын ишти-даа база лашты-даа амага чедир четпес арылгаларын тараа арылгалар машиналар болгаш кургадыр чөмчөлдөп чорудуп турар.

С. ИРГИТ.

Шаң ашталгазы

Бай-Талга районун «Төөли» совхозтун 35 амдыралы Бай-Тал салбырынын төп склядынын чанында тараа кургадыр шанын ашкен.

Пункт белек эвес

Олар 1 га ажыг девискээрге хери-биле деннестир үнген бедик чашпанынын кадыр-биле кезтирер, чөмчөлдөп турар чөмчөлдөп турар. Ол ышкаш Хөл-Бажында, Туралык маңынын ашталгазы база эгелөөн. Шанвар ашталгазында К. Соудун, И. Бичин, С. Багай-Оол, Х. Чамыр, И. Кертик олар эки амдырал турар.

Х. КАРА-ООЛ.

Сесеге пунктузунда

Сесеге — ол болза Чөөн-Хемчик районун Ленин атыг көдө амдыралы артелинин тараалан ховуу. Эртен он чылдарың мурунда калбак-делгем Сесеге ховуунга андазын бизи безин дээп көрбөөн.

Эртен он чылдарың дүргүзүндө Сесегенин кур чөмчөлдөп турган, оон муң-муң тонна алдын сарыг кызыл-тас болгаш өске-даа культууралар алдып келген. Бо чымыс колхоз 3000 чытам гектар көдө амдыралды культуураларын тараан. Ам чагай үнген тараалар чөмчөлдөп турар.

Сесегенин хову турлаанда төп шанда үнгөн бөк үнүштөр арылган аштан, оон тараа хүлөөп алышыкы белек кылдып кылган. Шанвар механизациларынын амдырал чоруттууну турар. Хову турлаанда столвага, кызыл булуң, шити тургалга бажыныры септелгезин, ишти чугайлаттынган. Дүжүт ажаан алышыкында ам-даа чедир кылдырышкан чүдүлдери доозор дөш трактор-хову бригадынын кесижилерин амдыралга темпиги дүргөлдөп турар.

Сөмчөлдөп турар

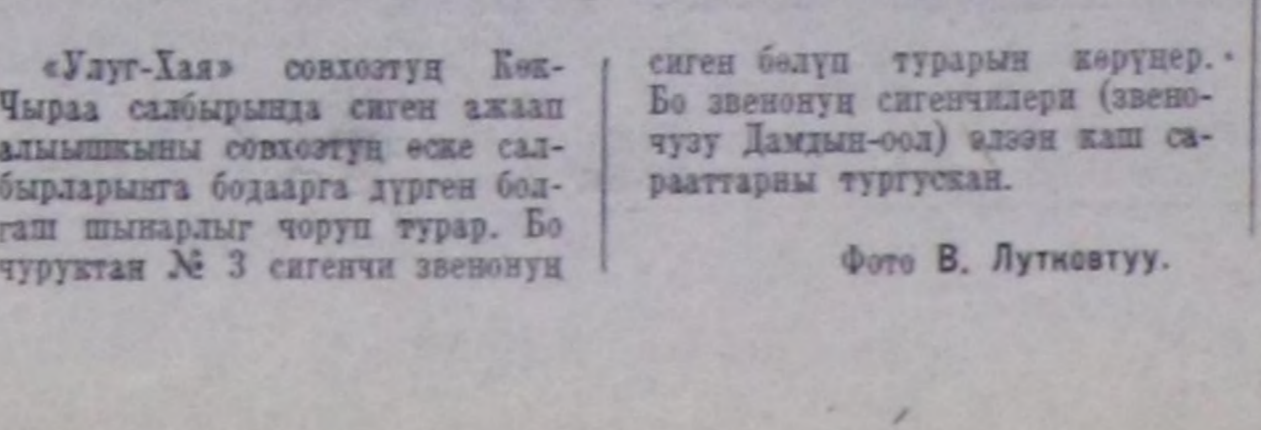
«Улуг-Хая» совхозтун Кок-Чыраа салбырында мал чөмчөри белекээр амдыралга комсомолчулардан болгаш амдыралдардан амдыл бугу колхозчуларын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Бир эвес колхозтун ситен кезилгезинде индыг оожум темпиги үргүчүлүк чөмчөлдөп турар, колхозчулар чөмчөлдөп турар амдыралга амдыл чөмчөри болгаш амдыралдарын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Сөмчөлдөп турар

«Улуг-Хая» совхозтун Кок-Чыраа салбырында мал чөмчөри белекээр амдыралга комсомолчулардан болгаш амдыралдардан амдыл бугу колхозчуларын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Бир эвес колхозтун ситен кезилгезинде индыг оожум темпиги үргүчүлүк чөмчөлдөп турар, колхозчулар чөмчөлдөп турар амдыралга амдыл чөмчөри болгаш амдыралдарын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

«Улуг-Хая» совхозтун Кок-Чыраа салбырында мал чөмчөри белекээр амдыралга комсомолчулардан болгаш амдыралдардан амдыл бугу колхозчуларын киржилгезин четпес организацилаан. Август айында эгезинге чедир колхозтун шөдөринде чүгө 103 тонна ситен болгаш 227 тонна сител белекелтинген. Будук-бүтү бедек белекээр амдыралга турган. Кукурузанын болгаш чигир сөөкөзүн шөдөрин язы-бүрү бөк үнүштөр дүй эжелөөн турда-ла аштан арылгалар ажыг организацилаан келген. Ам колхозтун мал чөмчөри белекээр амдыралы-биле дүжүт ажаан алышыкынын дакыр-лажыр амаган.

Фотосу В. Лутковтуу.

Организаци чок ажыла

Кызыл хоорайнын «Тере-Хөл» колхозун нитинин малынга ситен белекээр амдыл организаци чок, оожум темпиги чорудуп турар.

Август 1-ге чедир, колхоз 400 гектар шөдүгү ситени кезтиркен. Ситен белекээр планын чүгө 3,2 хуу күөткөнүн. Кезтирген ситенин чүгө 109 гектарын бедидерин ийке азы кескен ситенин 27,2 хууу сарааттатынган. Сител сальмыкыныкы колхоз эгелеп кирбөөн. Бүрү чөмчөр белекелге база эгелөөсөн. Ситенин хол кадыры-биле кезери организацилаан.

Колхозта куш-ажыл кылдып шүлдө 600 ажыг амдыралды чүгө 50 кижжи мал чөмчөри белекелгезинде киржилгезин турар. Колхоз баштаар чөмчөлдөп турарда 30 кижжи Тарас арканында эмнептин турар. Оон ийи 100 ажыг колхозчулар колхоз баштаар чөмчөлдөп турарда 30 шөлө-чөмчөрдө чөмчөлдөп турар. Оон ийи арканыда чөмчөлдөп турар. Илчанташ олар мал чөмчөри белекээр кампаныга кирешпей

УЛУГ ЧААГАЙ ПЕРСПЕКТИВАЛАРНЫҢ ПЕРСПЕКТИВАЗЫ

Тайбыңның херээнге салышкын

БЕРЛИН. СЭТА-ның корреспонденти В. Селверстовтун меделээни болза: ГДР-нің миллион-миллион хамааттары ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущевтун радио болгаш телевидение дамчыштыр чугаазы улуг кичтөөгөй-биле дыңнааннар. Ол чугаазың дугайын солуннар чурттары чонга калбаа-биле таныштырган. Н. С. Хрущевтун чугаазы немец дылга ол-ла дөрвүн оңудуруттуган.

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущевтун бугуле чугаазан чүдүдериң изи-биле дөткөш түр мен деп, немец экономика институтунун директору, национал шаңналдын лауреады, профессор Кан СЭТА-ның корреспондентинге меделген. Амгы үеде Европада моон куртууда кажан-даа турбаан чаа ол хире улуг частышкынның чүдүдөр белектеттиңиң түрү дээрзин Н. С. Хрущев көргүзгөн. Бо дугайында ол чөпсөгөлдү социалтиктик чурттарга уду салыр, барыын Берлинни дайынын ода болдура деп

АКШ чугаалажышкынынары ам эгелээр ужурулг

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Август 7-де ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущевтун радио болгаш телевидение дамчыштыр чугаазы, совет парламентин меделеринден ач көргө, АКШ-та сакдарлыг бөлүктөрү болабырыңча албадкан.

Радио болгаш телевидение дамчыштыр ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущевтун чугаазың тайбыбырашкан, сенатор Джон Шерман Кулерин (республикачы, Кентукки штаттан) меделген болза АКШ «Хрущев-биле чугаалажышкынынары ам эгелээр ужурулг».

Даштыкы херектер талазы-биле сенат комиссиясың даргазы Фулбрайт (демократ, Арканзас штаттан) база-ла амгы аныалыг бодал-биле чугаалап, «чөрдүлөөлөрү чугаалажышкын ужурулг деп бодалга бистич чүгө каттышпайн турар ужурулгун чыдаганынары көрбөй түр мен» деп меделген.

Иңдык болза-даа ол угазылаадыг чугаалап турбужежөк, америк парламенттин органдарың хей уруузу герман айтырымы таарыштыр шийтирлөөрине болгаш ыңчанган делегейиң үшүк дайынын өсөкчү үнү келериниң айымдыг одаң чылдырыңча угаанган Совет чазактын багытыңын чугаазың болгаш совет сандаларың хажыңдырың угулдуңу турар.

Чижээ, «Нью-Йорк геральд трибюн» солун, барың-берлин айтырымы таарыштыр шийтирлөөр талазы-биле «угаазылаадыг бодал» деп минип, термодролуг чөпсөктө эвес, а чаагай угазылаадыг удуруга болдура деп айтып турган хирезинде-ле Барың Берлин дугайында айтырың-биле холбаштыр америк пропагандаңың сагыштың-биле тургусканы «кризис» дөш бурунун Совет Эвилелиңче чүгү каарын орадажып турар.

Ядролуг чөпсөктү хоругдаары дөш

ТОКИО. (СЭТА). Чөпсөгөленишкыни бүтү-нитти болгаш бүрүн дүжүрү болгаш атомнуг база водородтук чөпсөктү хоругдаары дөш, делегейиң болур деп турар VII конференцияның киржикчилериниң белектел чөвүлө хуралың амгы август 9-та Токиода эгелээ.

Белектел чөвүлө хуралыңга конференцияның хун айтырымы ажилдап кылар, амгычын органдарың соңугур болгаш амгының корумчурун тодаралыр.

Болур деп турар конференцияның киржикчилериниң белектел чөвүлө хуралың август 9-та кежээки хуралыңга ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущевтун чурткан бижин номчан.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинки кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторун 24-63, редакторун оракачкының 35-24, пропаганда кидизиниң 23-54, харысалгалыг секретарың болгаш харысалгалыг дежурныйның 23-35, көзө ажал-агы кидизиниң 25-38, партияны амьдарал болгаш культура амьдарал кидизтериниң 37-13, ишти информация кидизтериниң 20-60, чага болгаш совет тургуту кидизтериниң 21-27, үлетпур болгаш транспорт кидизиниң 22-64, бухгалтерияның 31-75, корректорларың 21-47. Солун келбей барганда 32-75 телефонче долгаар.

Миллион-миллион кижилерниң үнү

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Мончама агентилелиң дамчыдып турары болза: ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущевтун Москва радиону болгаш телевидениеиң дамчыштыр чугаазы моолдун хей-нитиниң кичтөөгөйиңиң төвүде туруп турар. Билдингир чөпсөгөлдү Л. Лодой бистин корреспондентис-биле бесөдөмгө миңча деп чугаалаан:

Кизи төрөлгөтениң бурунгаар шимчөөшкениң доктаадыштыр күш делегейде чөк дээрзин Москва радиону болгаш телевидениеиң дамчыштыр Н. С. Хрущевтун чугаазы база катал тодаргай көргүскөн. Барың талакы курунер делегейиң хоозурадышкының дайынын кескырыңга доктаамал чедирип, оң-биле боттарыңын улустарыңга айымды таварыштырып турарлар. Совет артемиң болгаш техниканы кайтамчык улуг чедишкени болза дайын кырсыкчаларыңа шынгы сагыңдырыг болур.

Уран чүдө артемиңиң кандыды Ч. Лодойдамның чугаалааны болза:

Улан-Баторга дун орайтай бергенда болза, бистер Хрущевтун радио дамчыштыр чугаазың эгеленден төмүзүңгө чедир дыңнаан бис. Ол чугаа болза чүгө совет улустун үнү эвес, харың-даа дайынын көөр көнү чөк болгаш бистич магадыл-чаагай планетавыска аас-кежиктиг келер үеи күзеп турар бугу деп шилгелээ кизи төрөлгөтениң үнү деп санап турар бис. Бугу чурттарыңын улустарың тайбыңче чүтүп турарлар. Ол дөргө бистин хунери-вистин шыны-дыр.

Бүгү улустарның эрге-ажыктарының илергейлээшкени

ВАРШАВА. (СЭТА). Радио болгаш телевидение дамчыштыр Н. С. Хрущевтун чугаазы аажок улуг ужуру-дузалыг дээрзин «Трибуна люду» солун бижээн. Ол чугаада тайбың болгаш ССРЭ-нің тайбың политикаыңын айтырыңлар бирги чертези-биле тургустунган. Моон-биле кады делегейе байлаадың чүтүтүг үнөзөшкениңге даянап ол чугаа болза, бөгүн тайбыңга кыжың турар айымды тодаргай көргүскөн. Тайбыңга кыжыңың тургусканы дөш харысалгалыг хулээр ужурулг кижилери ол чугаа баш удур сагыңдырып, кичтөөдүрүп турар-дыр.

Ак бажыңның меделгели

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Ак бажыңның төлөөлөкчизин Хөтчерин эгелетгил паралага конференцияны меделээни болза, август 7-де радио болгаш телевидение дамчыштыр Н. С. Хрущевтун чугаазы-биле холбаштыр президент Кеннединиң та-

ДЕЛЕГЕЙНИ КАЙГАТКАН ШЫЛГАРАҢГАЙ БОЛУУШКУН ЧЕДИИШКИН

Дамчыдылгандан

ЛОНДОН. СЭТА-ның корреспонденти Э. Егоровтун дамчыдып турары болза: миллион-миллион англи телевидение көрүкчүлөр, Совет Эвилелиниң болгаш Европаның хөй-хөй чурттарыңын телевидение көрүкчүлөрү-биле кады, август 9-тун артемиң совет космонавт майор Г. С. Титовтун Вуюково аэродромга байырлаадымы-биле уткааны көргөн-өр.

Вуюково аэродромдан теледиди-дылганы «Ассошиэтед редифи-юж» деп, телевидение компаниясы бугу Англияга дамчыдып турган. Совет мадыры уткуп турганың көргүзүлгери лондончуларың сагыш-сеткили хайымкырып турган.

Бистич чугаалашкан бугу-ле кижилериниң дамчыдылганың ымадык кыска болганыңга комупал турган (чүгө Вуюково аэродромга уткуп алганың дамчыткан) болгаш Москваң Кызыл шөлгө байырыг уткуп алышкының көөр күзелиң илередип турганыңар.

КАНАДА

ОТТАВА. (СЭТА). «Октаргайга 25 шакта», «Орус кизи октаргайга хонукта чоруп, чөмөниң, эки улуп чораян», «Титовтун ужудушкунуңуң — Аijke Совет Эвилелинин кизи чорударыңың эгиз», деп ымадык улуг эгелер-биле Канаданың солунар Герман Титовтун ужудушкунунуң дугайын бугу бирги ариннарыңа тодаргай бижээн болгаш космонавтың портрениң база төөгү-намдарың параан.

ИТАЛИЯ

РИМ. (СЭТА). Совет космонавт Герман Титовтун ужудушкунун бугу Италия хайгаарал турган. Радионоң хөй саның дыңкачкылары боттарың радиопрениктерни октаргайдан Черге чедир үнү дыңнадыр чалгытга таарыштыр тургузуп алгаш, таныш эвес орус чугаазы дыңнаар дөш аппараттардан ырайын турганын. Радиотехниктер, алышкылар Джулика-Кордиаль олар боттарыңын кылып алган аппараттарың дузасы-биле Герман Титовтун чугаазының эң бүрүн бижиме-ли кылаанар. Моңча хоорайың радионуң болгаш телевидениеиң радио дыңнаар төвү космонавтың үнү база бижээн.

Совет космонавтың Черге чедишкениң эеп келгениң дугайында медезиң чер болганга хайымкының уткаан. «Унта» солун ол шылгарангай болушкунун дугайын чугаалап турар ээлеч чөк номерин паралап үндүргөн.

Куба республика. Лас-Вильяс Мокунуң муругу барың талазында Салата чартык ортулук кизи эртин шыдаас тулаалыг чер турган. Кубаның революсочу чазаа ол тулаалары кургадыр талазы-биле дык улуг ажалдары чоруткан. Ол черлерде далай-дык оруктарың тутулаан. Ол чартык ортулукта турисча төптөрү тургусулаан.

Чурукта: Салата чартык ортулукта тулаалары кургадыр ажалдарың үези.

СЭТА-ның фотохроникасы.

Бөгүн — күш-культуржунун Бүгү-эвилел хүнү

Фотоплакат Г. Сиротинниң.

«КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ КИЖИЛЕРНИҢ ХУН БУРУДЕГИ АМЫДРАЛЫҢГА ЭРГЕЖӨК ЧУГУДА ЧУГУ БОЛУ БЭЭР» деп СЭП-нің Програмазының төлөвилелинде айтылган. Бо дөргө коммунистич шилгеле үезинде күш-культура шимчөөшкениң миллион-миллион чаз кижилер немежил, күш-культура болгаш спортту массалыг, бугу улусту болдура дээни ол.

Бистич чуртувустун спортчулары бо чылын күш-культура-жунун Бүгү-эвилел хүнүн боттарыңын чедишкенини чоргаарал-биле рапорттап турарлар.

Совет спортчулар чүгө өрткөн чылын ССРЭ-нің 246 чаз рекордтарың тургусканыңар. Амгы үеде күш-культура болгаш спорт-биле доктаамал белектел кылып турарың саны Совет Эвилелинде 30 миллион кизи алып турар. ССРЭ-де спорттун 1200 алдарың мастерлери болгаш 20000 амы спорт мастерлери бар. 1935 чылдан 1949 чылга чедир 2261 мастерлери белектөөн болза, оң дараа-зында 12 чылдарга 18295 мастерлери амы 9 алап хөйү белектөөн. Чеди чылдың ийги чымы мастерлери белектөөрүң эң-ле «уджүттүг» чылы болган. Эрткен чылын 4636 спортчулар спорт мастериң нормазың дүжааган.

Спорттук бугу мастерлериң чартык кезин комсомолчулар болгаш оларың 4 муң хирези херээнжер болуп турар. 8679 амычкылар, 4634 өреникчилер, 3686 алап-хамчылар спорт мастери деп бедек аттың өдилекчилери. 4 миллион амы спортчулардың спорт мастериңиң курвалыры болуп турар.

Делег чуртувустун күш-культура организациаларында спорттун 50 амы кевирлери нештерөөн. Оң эң-не массалыг хевиринге чик атлетика хамарлар. Дайын чөлдүң чылдарында совет чик атлеттер делегей рекордтарыңа 132 чазырыңалары кырганыр. В. Кутцун 5000 метрин 13 мин. 35,0 секундда, П. Болотиковтун 10000 метрин 28 мин. 18,8 секундда эртен, Тамара Преситун аярун 17 м. 78 см. дистанты 57 м. 43 см ырадыр олтааны. Т. Шелвановиң чөриңиң узунуң 6 м. 48 см, В. Брумельдиң чөриңиң бежияң 2 м. 24 см бедек амыр халааны делегей рекордтары болуп турар.

ССРЭ-де аар атлеттериниң саны 40 муң кизи амып турар. Мурунда чылдарга АКШ-тын аар атлеттери теригден турган болза ам совет аар атлеттер хөйлендип турар аларган. Делегейде эң-не аар чүве көдүрөр кизи болза совет спортчу Ю. Власов болур. Ол штанга көдүрериниң үнү хевиринге 537,5 килограмм.

Чөкчөк чаа Юрий Власов ийи холунун бажыга 206 кг девиалыг штанган көдүргөш, ол хевирге делегейиң чаа рекордун тургускан.

Амычкы чонарың кадымың камталарыңга болгаш күш-амычкың бугуручтулун беди-деринге эң чүгүдө чериң бугурулге гимнастикасы эгелер турар. 1958 чылда бугурулге гимнастикасы-биле кичтөөлөп турарларын саны 4 миллион амып турган болза ам 10 миллион ашкан. 28 муң амы бугурулге албан черлеринде бугурулге гимнастикасы нештереткен.

Массалыг күш-культура шимчөөшкениң хөжүдөрүңге кол чери эгелер турар ГТО нормазы дүжаарың эгелөөдөн бөөр 30 чылдар эртен. Бо үезиң дургузунда ГТО нормазың 70 миллион хире кизи, а чүгө 1960 чылда 5 миллион амы кижилер дүжааган.

Күш-культура коллективтери күш-культура организациаларының кол алдыры. Иңдык коллективтер бистич чуртувуста 186 муң чедип турар.

Бистич тургаларың бичиниң эгелөөш-ле күш-культура болгаш спорт-биле өнүктөкчип турар. Совет Эвилелинде 1715 спорт шкөөлөрү (бо дөргө шунту урууларың спорт шкөөлөрү) 500 муң амы амык спортчулар боттарыңын мергежилдерин бедиңип турарлар.

Күш-культура болгаш спортту хөжүдөрүңге, чөпсөк кадымы камталарың херээнге Совет чазактың үндүрүп турар ашкы-херээнгиң чык келген тудум-на чүгү турар. 1960 чылда калык камталалың болгаш күш-культураң хөжүдөрүңде ССРЭ-нің күрүнө бөлгөдөинде 4,8 мил-

лиары рублиң төлөвилдөөн болза бо чылын 5,2 миллиард рублиңга төлөвилөөн.

Чыл келген тудум-на күш-культураңың тускай артемиңлери белектөөр амычкы улуг кичтөөгөйиң угаңдырган. Амгы үеде чуртун 16 күш-культура институттарында болгаш педагогика институттарының 50 факультеттеринде тускай артемиңлери белектөөр турар. Күш-культура шимчөөшкениң шугумунда 125 муң амы тускай артемиңлер амычкып турар. Оларың 75 муң амы дөш артемиң. Байгамчыктың спортчулары белектөөрине болгаш үр чылдарга күш-культура шугумуңа амычкып, чедип алган чедишкениң дөш 300 кижиге ССРЭ-нің алдарың тренери атты чыккан.

Совет күш-культура шимчөөшкениң массалыг хөжүдөрү спорттун материалдыг базалаарын дык калбарып турарыңын түнелинде болуп турар. ССРЭ-де 300 муң амы спортчу тудулар, оң иштиңде 2000 амы улуг стадионнар, 13000 комплекслиг спорт шкөөлөрү, бүт бөмбүтүн 32 муң, хол бөмбүтүн 200 муң амы шкөөлөрү бар.

Бүгү-эвилелиң күш-культура-жунуң бо чылыг хүнү — күш-культура болгаш спортту организациаларың чаа-чаа хевирлери тыштып турар үеде — чөпсөк массалык-биле кийриштериниң чаркы калбарган, күш-культура амычкың көрдүлелери, конкурстары калбарган, хол-ийиниң эгелөөшкени — урууларың спорт шкөөлөрү түдүрүң инициативазы нештерөөн, үрмөк организациаларың улаттыр өде организациан турар үеде эртин турар.

Бөгүн, даарта Кызылга

Бөгүн совет күш-культуржунун болгаш совет тудугчуларың хунунге тураскаалан кежээ культураның болгаш быштанылганың Гастелло атты паргының ногаан театрыңга кежээкиң 6 шакта эгелээр. Аңа хоорайның уран чүдө коллективтериниң улуг концерти болур.

Даарта парктын спорт шкөөлөрүңге янзы-буру маргылдаалар эгелээр. Эртеңкиң 11 шактан эгелел хол бөмбүтүн маргылаазы эгелээр, аңа спорт ништелдериниң командалары киржир.

«Динамо» болгаш «Спартак» ништелдериниң бас кагыкчыларың эш-хуу ужуражышкыны 2 шакта эгелээр.

Парктың ногаан театрыңга национал хурештич, хостуг хурештич, классиктиг хурештич көргүзүг маргылдаалары болур. Аңа Москваның «Трудовые резервы» чемпиону, спорт мастери Красавин болгаш Киевтиң «Локомотив» ништелиниң чемпиону Мерешко олар база киржир.

Аар атлеттерниң көргүзүг маргылдаазы, ча адарыңга худа бирги чер дөш база шыдыра маргылдаалары болур.

Кежээкиң 6 шакта «Совет Тываның 5 чылы» стадионга «Динамо» болгаш «Торпедо» командаларыңын бүт бөмбүкчүлериң ужуражышкыны болур.

Обласка АГААР-ВОЙДУСТУҢ БАЙДАЛЫ

Бөгүн обласка бутуттагылап каап температурасы: обласка — 21—26, а Кызылга — 23—25 градус чылгыт.

Редантор Д. Б. БАЙЫР-ОЛ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

БӨГҮН

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): — «Бистич оодар» 9,30, 11,30, 1,30, 3,30, 5,30, 7,30, 9,30 шактарда; (биче залга): «Мистер Питон» дайымың тылында 4,30, 6,30, 8,30 шактарда; (кинотехника залында): «Дайыңың туктарың адал-биле» 3,40, 5,40, 7,40 шактарда.

«КАА-ХЕМ»:—урутларга программа 10 шакта, «Бешик кылдыс» — 11,15, 1,15, 3,15, 7,15, 9,15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»:—«Чөөн-чүккө чедир оң базы» 2,30, 4,30, 6,30, 8,30 шактарда.

«ВОСТОК»: — «Ийи далайың чымыды» (1-ги серия) 1, 3,15, 7,15, 9,15 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА:—«Эрчилик чада» 5, 7, 9 шактарда.